

Karel Lešanovský

„STRUČNÉ DĚJINY ČESKÉHO SKAUTINGU V OBDOBÍ 1968 - 1970“

ZPRÁVA, *jaké nedostáváme často*

Věc: Oznámení o ukončení práce

Vážený bratře,

oznamuji, že jsem po připomínkách lektorů dokončil jeden ze svých úkolů v Historické komisi Junáka nazvaný „Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970“.

Práce se skládá z těchto částí:

- 1) Soupis pramenů k dějinám českého skautingu v období 1968-1970. (Celkem 228 stran A4):
 - a) Úvodní slova k soupisu pramenů k dějinám českého skautingu v období 1968-1970.
 - b) Příprava, prameny a postup práce na kapitole o historii českého skautingu v letech 1968-1970. (Celkem 774 archivních položek.)
 - c) Osnova textu dějin českého skautingu v období 1968-1970. (Celkem 2148 archivních položek.)
 - d) Seznam nejdůležitějších zkratk vyskytujících se v Soupisu pramenů k dějinám českého skautingu v období 1968 až 1970.
- 2) Vlastní text kapitoly pro celkové dějiny českého skautského hnutí nazvaný pracovní „Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970“. (76 stran A4)

Jedná se o zcela nové, podrobnější a autentické zpracování tématu, odlišné od svého času zveřejněného tzv. "Shrnutí dosavadních zpráv HK Junáka o událostech v našem hnutí v letech 1968-1970".

Soupis pramenů a všechna shromážděná dokumentace byly již předány do Ústředního skautského archivu. Tam se po dohodě předá i jedno vyhotovení textu vlastního pojednání pro případné zájemce o tuto část osudu českého skautingu.

Vyhrazuji si souhlas a potřebu dohody k širšímu zveřejnění této mé práce, pokud se nalezne někdo, kdo by se o toto zveřejnění chtěl postarat.

Souhlasím se zveřejněním tohoto dnešního oznámení.
S bratrským pozdravem
Karel Lešanovský - Kay

Děčín, 20.7.2003

Ukázka z práce :Po kapitole „Valný sněm 1968“ následuje tento text:

III. Rok 1969

A) Rozvoj skautského hnutí navzdory připravovanému potlačení

Podle statistiky na začátku roku 1969 měl český Junák 46 206 registrovaných členů, spolu s přidruženými členy Junáka - Zálesáka to bylo více než 51 000. Přízně u rodičů dětí neubývalo. Nebyl ani nedostatek činovníků. K práci se vrátila i většina z více než 600 skautů a skautek žalářovaných v padesátých letech, i když mnozí z nich nebyli ještě rehabilitováni.

Docela dobře se upevňovala i nová organizační struktura. V dělném duchu, i když s problémy, probíhaly sněmy ORJ a KRJ. Na ústředí s velkým nasazením pracovala většina odborových rad ÚRJ. Vycházela celá řada organizačních předpisů, řádů a vnitřních směrnic, včetně například krojových předpisů. Upravena byla právní subjektivita a dařilo se postupně konsolidovat hospodaření. Činila se i obě náčelnictva, která si byla vědoma důležitosti výchovného procesu pro předání štafety skautingu novým generacím. Velká pozornost byla věnována budování Lesních škol a instruktorských sborů. Vedení junáka dbalo na dobré vztahy s jinými organizacemi jako byl Český svaz turistů, Červený kříž, Svazarm, Svaz protifašistických bojovníků, domy dětí a mládeže, ale i například Ředitelství vodních toků nebo Cestovní kancelář mládeže.

Situace ve společnosti nevěstila ale nic dobrého. V komunistické straně se dařilo postupně vylučovat z rozhodování příznivce politických reforem. Do popředí se dostávali ti, kteří neváhali plnit přání moskevských protektorů a zatlačovat jakékoliv pokusy o udržení zbytků naděje na svobodnější život společnosti. Za poslední větší vzepjetí odporu proti restauraci politického monopolu lze považovat účast veřejnosti na pohřbu studenta Jana Palacha, který obětoval svůj život v domněnku, že vyburcuje národ k odpovědnosti za svoji budoucnost. Pohřbu se zúčastnila oficiální skautská delegace a čestnou stráž u rakve stáli i skauti a skautky. Nic nepomohla ani oběť dalšího studenta Jana Zajíce. Propadání do beznaděje, a pak i kolaborace, pokračovaly ve společnosti stále rychleji, pro mnohé těžko pochopitelným tempem. V dubnu 1969 se pod nátlakem z Moskvy ustavilo nové vedení KSČ, ve kterém nahradil Alexandra Dubčeka Gustáv Husák. Československý junák přestával mít naději, že bude tolerován. Nepomohlo ani to, že vedení Slovenského Junáka dekorovalo nového prvního tajemníka KSČ nejvyšším slovenským skautským řádem. Posledním slušným dopisem, který Junák dostal od ústředního výboru KSČ, bylo blahopřání k 50. výročí vzniku skautské organizace spolu s poděkováním za práci při socialistické výchově nejmladší generace. Za dlouholetou obětavou politickou a veřejnou činnost dostali Rudolf Plajner a Vlasta Koseová 30.4. 1969 vysoká státní vyznamenání - Řády práce. Vliv stranických skupin, jak na ústředí, tak na okresech, se stále stupňoval. Ve vedení stranické skupiny na ústředí Junáka vystřídal Pavla Macháčka Zbyněk Hála, který byl na návrh Rudolfa Plajnera kooptován do náčelnictva chlapeckého kmene. Vznikl „Plán organizačního zabezpečení realizace zářijového pléna ÚV KSČ v ústředních orgánech Junáka“. V říjnu 1969 odešla na adresu komunistů v KRJ výzva komunistů Hály, Floriánové, Marhoul, Břicháčka a Peškové k ustavení nebo pokračování činnosti stranických skupin v krajích. V tisku se začínaly objevovat otevřené útoky na skauting. Podpořilo je i byro ÚV KSČ obsahem brožury vydané pro pracovníky školství. Nebyla povolena cesta skautské delegace na konferenci o výchově ve finském Otaniemi 21. - 27. 8. 1969. Objevil se požadavek připravit analýzu činnosti Junáka. K jejímu zpracování byla v ústředí vytvořena zvláštní skupina, ve které byli Marhoul, Břicháček, Plajner, Pachman, Sum a Floriánová. Svoje vlastní analýzy měly vypracovat i nižší orgány Junáka. Na 3.11. 1969 byla svolána do budovy ÚV KSČ porada stranické skupiny při ústředí Junáka rozšířená o zástupce stranických skupin krajských orgánů. Koncem listopadu byli Marhoul a Hála přijati ministrem školství Hrbkem. V sebeobraně a v zájmu pokračování v činnosti začalo vedení Junáka stále častěji zdůrazňovat, že se Junák hlásí k vědeckému světovému názoru a socialistické výchově v duchu platné ústavy. Nebylo to nic platné. Místo demokratického principu, který ve skautingu tvořil jednu z jeho základních opor, nastupoval stále výrazněji tzv. demokratický centralismus, to je v podstatě podřízenost nižších orgánů orgánům nadřazeným.

Letní tábory mohly být na rozdíl od roku 1968 lépe připraveny. Bylo jich více než 1 500 a vystřídalo se na nich na čtyřicet tisíc hochů a děvčat. Všechny skautské tábory na celém území Čech, Moravy a Slovenska byly v roce 1969 velkým úspěchem znovu vzkříšeného skautingu v Československu. Vedení junáka vydalo pokyn, aby nikde nedocházelo k protestům při výročí okupace. Na většině táborů k ničemu takovému nedošlo. Velká pozornost byla věnována obnovenému Svojsíkovu závodu. V ústředním kole první tři místa v soutěži skautek získaly sestřičky z Lázní Bělohrad, Ostravy - Svinova a Brna - města. V soutěži junáků byli nejúspěšnější bratři z Turnova (1. a 2. místo) a z Ostravy - města.

Navzdory těžkostem doby bylo to krásné skautské léto. Sklízely se v něm výsledky práce jednotlivých oddílů za období 1968 až 1969. Prokázala se stálá životnost a perspektivnost skautských výchovných metod. Nikdo z obětavých, nezištně pracujících činovníků nelitoval námahy a starosti. Děti se vracely s bezpočtem zkušeností a vzpomínek, které jim už žádná budoucnost nikdy nevezme.

Všechna snaha činovníků obětavě se dětem věnovat byla spíše přiléváním hořlaviny do ohně těm, kteří obnově skautingu z ideologických důvodů nepřáli. Množily se dopisy adresované ústředí, ve kterých byl s obavami odhadován budoucí vývoj a možnosti pokračovat ve skautské výchově nových generací. Koncem roku došlo už také k různým formám perzekuce skautských činovníků. Projevovalo se to

zejména problémy v zaměstnání. Postihováni byli zejména ti, kteří nesouhlasili se znovu zaváděním totalitních zvyklostí, diktátem okupantů a jejich domácích pomahačů. Nic nepomáhaly stále větší ústupky ÚRJ stupňujícímu se politickému tlaku KSČ.

Text práce pak pokračuje další kapitolou nazvanou „Federace. Plán KSČ na normalizaci práce s českou mládeží.“

Knihovna a skautská bibliografie

1) Skautských knihoven se v naší zemi poztrácela nebo byla rozkraden celá řada. Jednu, ze značné části Plajnerovu, zabavili na Štíříně svazáci a pionýři po roce 1948. Našel jsem knihu patřící Plajnerovi, na které je razítko Knihovna ústředí Pionýrské organizace, Štířín.

2) Svoji poslední skautskou knihovnu uschoval Rudolf Plajner po roce 1968 u bratra Štáfle v Havlíčkově Brodě. Ten jí jako starý poctivec převezl na ústředí Junáka do Prahy hned po obnově v roce 1989. Podle upozornění Káje jsem ji začal v Praze hledat. Dlouho jsem nemohl uspět. Pak mi někdo prozradil, že ji měl pod zámkem bratr Husák z titulu své funkce v Junácké edici. Psal jsem mu (v době kdy už se s Junákem rozešel) na jeho soukromou adresu. Odpověď nikdy nedošla. pátral jsem dál a žádal bratra Štáfle o zprávu komu knihovnu předal. Po urgencích a dlouhém hledání Káj našel osmerku papíru. Na ní je podpisy stvrzeno, že tuto Plajnerovu knihovnu převzali na ústředí bratři Vaněk a Vanke. Ani jeden z nich mi nebyl schopen říct, co se s ní stalo. Ten podepsaný doklad je nyní u mne a časem jej předám protokolem Ústřednímu skautskému archivu.

3) Pak Káj ještě našel Plajnerovu soupisku knih a i tu mi předal. Je na takových malých papírech. Když byla na ústředí ustavena na poloviční úvazek ústřední knihovnice Junáka sestra Končická, předal jsme jí tu soupisku. Podle ní byly nakonec na ústředí trosky té knihovny na různých místech nalezeny. Sestra Končická porovnáním soupisky se vším nalezeným, zjistila, že se na ústředí dochoval jen zlomek všeho. Většina nenávratně zmizela, zřejmě rozpůjčovaná a nevrácená, jinak řečeno spíše rozkradena samotnými skautkami a skauty. Sestra Končická pak zbytky Plajnerovy knihovny zkatologizovala a zařadila mezi ostatní knihy nově vznikající ústřední skautské knihovny. Jako vyškolená profesionální knihovnice bohužel tuto funkci, podle mého názoru, plnila jen jako činnost vedlejší. Na ústředí byla totiž pověřována zcela jinými úkoly.

4) Udělal jsem v této záležitosti, co se dalo. Nikoho jiného to ale nijak netrápilo. Podobné to bylo i se skautskou bibliografií. Zjistil jsem, že po bratru Viktoru Palivcovi se o tuto záležitost nikdo pořádně nestaral. Marně jsem k tomu vybízel sestru Končickou. Jakýsi přehled novějších publikací dal dohromady br. Nosek - Windy. Vycházelo to na pokračování ve Skautingu od čísla 1/1994 do čísla 10/1996. Viz strana 15 mé knihy „Se štítem a na štítě“.

5) Na tyto záležitosti jsem podle svých možností upozorňoval nesčíslněkrát při jednáních historické komise, ze kterých jsem od počátku až do roku 1997 koncipoval a pořizoval zápisy. A to například:

a) 21.11. 1992 na IV. poradě HK, bod J)1/a: „Historická komise žádá ÚRJ o vysílání sestry, přijaté pro práci v knihovně a archivu, na plenární zasedání HK.“

b) 30.1. 1993 na V. poradě HK, bod D)1: „Podle rozhodnutí ÚRJ je už sestra Hanka Končická uvolněna polovinou pracovní doby pro potřeby ústředního archivu a knihovny. Pro dnešní poradu se omlouvá z rodinných důvodů.“ (Sestra Končická ale na zasedání HK z různých důvodů skoro nikdy nepřišla.)

c) 22.5. 1993 na VII. poradě HK, bod H)2: „HK žádá ÚRJ, zda platí nebo bylo revokováno její rozhodnutí, že 50% pracovní kapacity sestry Končické bude k dispozici historické komisi a ústřední knihovně.“

d) 30.10. 1993 na IX. poradě HK, bod D)15: „Bratr Šula předal bratru Lešanovskému 32 lístků A6 obsahujících seznamy knih bratra Plajnera předaných svého času z Havlíčkova Brodu Ústředí Junáka. O revizi bude požádána sestra Končická.“

e) 27.11 1993 na X. poradě III. bod B)2: „Rozdělení činnosti v HK, z věcného hlediska: knihy a časopisy: sestra Končická.“ Úkol X.5: „Po slíbeném přidělení místnosti pro archiv HK bude tento prostor opatřen zámkem s pouze 3 klíči, které budou mít sestra Končická a bratři Macek a Cihlář. Na vrátnici budovy klíč od tohoto prostoru uložen nebude. Přístup k archivním fondům bude po zkušenostech z minula upraven v budoucnu studijním řádem. O: sestra Končická.“ (Nikdy řádně nesplněno.) Úkol X.6: „Přidělený počítač by měl co nejdříve sloužit knihovnické a archivní agendě. Možnost získání vhodných programů a

převzetí zkušeností u prof. Cejпка i jinde vyšetří. O: sestra Končická a bratr Řehák. T: co nejdříve.“ (Nikdy s tím nebylo ani započato.)

f) 19.3.1994 na XI. poradě HK, bod G)1: „Místnosti pro archiv a knihovnu jsou již na ústředí uvolněny.“ (Nebylo využito liknavostí pověřených osob.) Úkol XL15: „Junácká bibliografie bratra Palivce bude doplněn záznamy o novějších publikacích. O:sestra Končická za pomoci bratra Noska. T: 18.6. 1994.“ (Sestra Končická s tímto úkolem nikdy nezačala. Suploval br. Nosek, nedokončeno.)

g) 10.12. 1994 na XIV. poradě HK, bod A): „Připravena je doplněná a přepracované náplň práce bratra Noska a sestry Končické. Schválení vázne na nejasnosti v obsazení místa ústředního tajemníka.“

h) 9.12. 1995 na XVIII. poradě HK, úkol H/XVIII.I O: „Navržení náhrady za úkol XV.15 - junácká bibliografie. O: bratr Nosek. T: Leden 1996.“ Úkol XVIII.17: „Konkrétní písemná dohoda ÚSA a Ustřední skautské knihovny o dělbě práce na úseku publikací včetně almanachu a periodik. O: bratr Nosek. T: leden 1996.“ (Neplněno)

i) 12.10. 1996 na XXI. poradě HK, bod G): „Bratr Lešanovský doporučuje prověřit osud skautské knihovny bratra Plajnera uschované náčelníkem v H. Brodě a převedené bratrem Štáflem na ústředí po roce 1989. Opakule svůj návrh... atd....“ Úkol XXI.13: „Sestra Končická jako graduovaná knihovnice bude znovu požádána o zpracování nové skautské bibliografie. O: bratr Macek, prostřednictvím sestry ústřední tajemnice.“ (Nikdy nesplněno)

j) 14.12. 1996 na VII. poradě HK, bod 5): „Bratr Lešanovský sdělil, že br. Štáflem byla předána na ústředí Plajnerova knihovna, kterou převzal br. Vaněk. Jelikož se tato knihovna ztratila, žádá o ustavení pátracího orgánu, který by celou věc vyšetřil. ...“

k) 22.3. 1997 na XXIII. poradě HK, bod 2): „Bratr Lešanovský zpracoval pro XXIII. poradu HK ÚRJ seznam nesplněných úkolů a výtahy z nich předal všem jednotlivcům, kterých se nesplněné úkoly týkají.“ (Ani pak se neplnilo.) Bod 3): „Bratr Lešanovský... dále znovu žádá o vyšetření havárie „Plajnerovy knihovny“. Tuto knihovnu převzali dle předávajícího protokolu a seznamu br. Štáfle dne 25.11. 1991 bratři Vanke a Vaněk. Postupně byla zdevastovaná krádežemi. Br. Nosek v této záležitosti uvedl, že knihovna byla zamčena u br. Husáka (nevyloučil možnost, že v seznamu je více věcí než bylo předáno) a posléze předána ses. Končické.“

6) Poslední moje seznámení se zbytky skautské knihovny bylo tristní. Na datum si nepamatuji. Knihovna byla předána novému pracovníkovi ústředí, jehož jméno neznám. V jeho místnosti jsem viděl na zemi roztríděné hromádky knih, které se nový knihovník zřejmě pokoušel uvést do pořádku. O nějaké „knihovně bratra Plajnera“ mu nebylo nic známo.

18.12. 2002

Karel Lešanovský - Kay

Mnozí z nás si ani neumíme představit kolik znalostí, píle a vytrvalosti se skrývá za výše uvedenými řádky. Je to i hozená rukavice, nedovedl by někdo přispět tím, že budeme moci spatřit výsledek tohoto úsilí jako publikaci.